

دانشکده دندانپزشکی
قالب نگارش طرح دوره

عنوان درس : تشخیص 5
مخاطبان: دانشجویان ترم 9
تعداد واحد : 1 واحد نظری
زمان ارائه درس: روز سه شنبه ساعت 7:30 تا 8:30، نیمسال تحصیلی اول 1404-1405
مدرس: دکتر عرفانه امینی متخصص آسیب شناسی دهان، فک و صورت 0.5 واحد-دکتر ندا امیدپناه-دکتر رحیم مومیوند
دروس پیش نیاز: دندانپزشکی تشخیصی ۴

هدف کلی دوره:

توانمندسازی دانشجویان در تشخیص صحیح، غربالگری و مدیریت اولیه بیماری های غدد بزاقی و اختلالات عملکردی آن ها، به گونه ای که بتوانند با استفاده از معاینه بالینی دقیق، تفسیر رادیولوژیک و درک فیزیولوژی بزاق، علل خشکی دهان، توده ها و ضایعات غدد بزاقی را شناسایی کرده و در موارد نیازمند مداخله تخصصی، اقدامات مناسب ارجاع یا درمان اولیه را انجام دهند.

اهداف کلی جلسات :

- جلسه ۱: آشنایی با آناتومی و بافت شناسی غدد بزاقی اصلی.
- جلسه ۲: درک ساختار میکروسکوپی و تفاوت های بافتی غدد.
- جلسه ۳: شناخت ترکیبات بزاق و نقش حیاتی آن در سلامت دهان.
- جلسه ۴: تشخیص و مدیریت سالیواتیت های حاد و مزمن.
- جلسه ۵: شناسایی و درمان عفونت های عمقی و آبسه های غدد بزاقی.
- جلسه ۶: تشخیص بالینی و مدیریت سنگ های بزاقی (سالمولیتیز).
- جلسه ۷: افتراق ضایعات کیستیک و تومور های خوش خیم غدد بزاقی.
- جلسه ۸: شناسایی تومور های بدخیم شایع و علائم هشدار دهنده آن ها.
- جلسه ۹: تشخیص درگیری عصبی و تومور های بدخیم پیشرفته.
- جلسه ۱۰: تشخیص بیماری های سیستمیک و خود ایمنی (مانند سندرم شوگرن).
- جلسه ۱۱: افتراق خشکی دهان واقعی از احساسی و انجام تست های عملکردی.
- جلسه ۱۲: ارائه طرح درمان دارویی و غیر دارویی برای خشکی دهان.
- جلسه ۱۳: تشخیص سندرم دهان سوزان و افتراق آن از سایر علل.
- جلسه ۱۴: مدیریت درمانی و دارویی سندرم دهان سوزان.
- جلسه ۱۵: تفسیر رادیوگرافی های ساده برای تشخیص سنگ ها و کلسیفیکاسیون.
- جلسه ۱۶: تفسیر تصاویر پیشرفته (سونوگرافی، سی تی، ام آر آی) برای تومور ها.
- جلسه ۱۷: یکپارچه سازی مهارت ها در حل کیس های بالینی پیچیده.

اهداف ویژه به تفکیک اهداف کلی هر جلسه:

آشنایی با آناتومی و بافت شناسی غدد بزاقی اصلی
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند محل، شکل و روابط آناتومیک سه غده اصلی (پاروتید، ساب ماندیبولار، ساب لینگوال) را روی مدل یا بدن نشان دهد.

دانشجو بتواند مسیر مجاری بزاقی اصلی و فرعی را به درستی ترسیم و نامگذاری کند.

دانشجو بتواند عصبدهی (حسی و حرکتی) هر غده را با دقت بیان کند.

درک ساختار میکروسکوپی و تفاوت‌های بافتی غدد
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند سلول‌های آکینار (سروزی و موکوز) و مجاری بینابینی را در اسلاید میکروسکوپی تشخیص دهد.

دانشجو بتواند تفاوت‌های بافتی غده پاروتید (سروزی غالب) را با غده ساب‌لینگوال (موکوز غالب) مقایسه کند.

دانشجو بتواند ساختار مجرای نهایی و تغییرات اپیتلیال آن را در مسیر ترشح توضیح دهد.

شناخت ترکیبات بزاق و نقش حیاتی آن در سلامت دهان
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند اجزای اصلی بزاق (الکترولیت‌ها، آنزیم‌ها، پروتئین‌ها) و عملکرد هر کدام را نام ببرد.

دانشجو بتواند نقش بزاق در هضم اولیه، محافظت از مینای دندان و ترمیم بافتی را تشریح کند.

دانشجو بتواند عوامل موثر بر تغییر ترکیب بزاق (مثل زمان روز، استرس، داروها) را تحلیل کند.

تشخیص و مدیریت سالیواتیت‌های حاد و مزمن
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند علائم بالینی سالیواتیت حاد (تورم، درد، تب) را از سالیواتیت مزمن (تورم متناوب، ترشح چرکی) افتراق دهد.

دانشجو بتواند عوامل باکتریایی و ویروسی (مثل اوریون) ایجادکننده سالیواتیت را شناسایی کند.

دانشجو بتواند پروتکل درمانی اولیه (آنتی‌بیوتیک، کمپرس گرم، ماساژ) را برای هر نوع سالیواتیت تجویز کند.

شناسایی و درمان عفونت‌های عمقی و آبسه‌های غدد بزاقی
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند علائم هشداردهنده عفونت عمقی (سفتی بافت، تب بالا، اختلال بلع) را تشخیص دهد.

دانشجو بتواند تفاوت بین آبسه محدود و سلولیت گسترده را در معاینه بالینی تشخیص دهد.

دانشجو بتواند اقدامات اورژانسی (تخلیه آبسه، تجویز آنتی‌بیوتیک وریدی، ارجاع فوری) را انجام دهد.

تشخیص بالینی و مدیریت سنگ‌های بزاقی (سالمولیتیز)
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند علائم کلاسیک سنگ بزاقی (درد و تورم هنگام غذا خوردن) را در بیمار شناسایی کند.

دانشجو بتواند محل شایع سنگ‌ها (مجرای وایتون یا دوان) را بر اساس آناتومی پیش‌بینی کند.

دانشجو بتواند روش‌های تشخیصی (لمس، رادیوگرافی ساده) و درمان‌های اولیه (هیدراتاسیون، ماساژ) را اجرا کند.

افتراق ضایعات کیستیک و تومورهای خوش‌خیم غدد بزاقی
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند ویژگی‌های بالینی کیست‌های مخاطی (نرم، قابل انقباض) را از تومورهای خوش‌خیم (سفت، ثابت) تشخیص دهد.

دانشجو بتواند شایع‌ترین تومور خوش‌خیم (آدنوم پلی‌مورفیک) را از سایر تومورها افتراق دهد.

دانشجو بتواند معیارهای ارجاع به جراح فک و صورت برای نمونه‌برداری یا برداشتن توده را تعیین کند.

شناسایی تومورهای بدخیم شایع و علائم هشداردهنده آن‌ها
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند علائم هشداردهنده بدخیمی (رشد سریع، درد مداوم، بی‌حسی) را در توده‌های غدد بزاقی تشخیص دهد.

دانشجو بتواند شایع‌ترین تومورهای بدخیم (کارسینوم آدنوئید کیستیک، کارسینوم سلول‌های آکینار) را نام ببرد.

دانشجو بتواند اهمیت بیوپسی و تصویربرداری پیشرفته را در تایید تشخیص بدخیمی توضیح دهد.

تشخیص درگیری عصبی و تومورهای بدخیم پیشرفته
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند علائم درگیری عصب فاسیال (فلج صورت، افتادگی پلک) را به عنوان نشانه بدخیمی تشخیص دهد.

دانشجو بتواند تومورهای بدخیم با گسترش عصبی (Perineural invasion) را از تومورهای خوش‌خیم متمایز کند.

دانشجو بتواند پروتکل ارجاع فوری به متخصص انکولوژی یا جراح برای بررسی درگیری عصبی را اجرا کند.

تشخیص بیماری‌های سیستمیک و خودایمنی (مانند سندرم شوگرن)
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند علائم سندرم شوگرن (خشکی دهان، خشکی چشم، تورم غدد) را از سایر علل افتراق دهد.

دانشجو بتواند تست‌های آزمایشگاهی اولیه (آنتی‌بادی‌های SSA/SSB) و بیوپسی غده بزاقی را برای تایید تشخیص درخواست کند.

دانشجو بتواند ارتباط بین بیماری‌های خودایمنی سیستمیک و ضایعات دهانی را تحلیل کند.

افتراق خشکی دهان واقعی از احساسی و انجام تست‌های عملکردی
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند با پرسش‌نامه و معاینه، تفاوت بین خشکی دهان واقعی (Hyposalivation) و احساس خشکی (Xerostomia) را تشخیص دهد.

دانشجو بتواند تست‌های عملکردی غدد بزاقی (مثل وزن کردن بزاق یا تست اسکراب) را به درستی انجام دهد.

دانشجو بتواند علل دارویی، سیستمیک و موضعی خشکی دهان را در یک بیمار لیست‌بندی کند.

ارائه طرح درمان دارویی و غیردارویی برای خشکی دهان
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند راهکارهای غیردارویی (آبرسانی، جویدن آدامس بدون قند، رطوبت‌ساز) را به بیمار آموزش دهد.

دانشجو بتواند داروهای تحریک‌کننده بزاق (پیلوکارپین، سیالوگول) را با دوز مناسب و توجه به تداخلات تجویز کند.

دانشجو بتواند برنامه بهداشت دهان ویژه برای بیماران خشکی دهان (پیشگیری از پوسیدگی و قارچ) تدوین کند.

تشخیص سندرم دهان سوزان و افتراق آن از سایر علل
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند معیارهای تشخیصی سندرم دهان سوزان (BMS) را بر اساس علائم بالینی و رد سایر علل اعمال کند.

دانشجو بتواند BMS را از خشکی دهان، عفونت قارچی (کاندیدباز) و کمبود ویتامین افتراق دهد.

دانشجو بتواند نقش عوامل روانی (اضطراب، افسردگی) در تشدید علائم BMS را ارزیابی کند.

مدیریت درمانی و دارویی سندرم دهان سوزان
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند درمان‌های دارویی خط اول (مثل کلونازپام موضعی یا گاباپنتین) را برای BMS تجویز کند.

دانشجو بتواند روش‌های غیردارویی (رفتاردرمانی، آروماتراپی، اصلاح باورهای غلط) را به بیمار پیشنهاد دهد.

دانشجو بتواند پیگیری منظم بیمار برای ارزیابی پاسخ به درمان و تنظیم دوز دارو را برنامه‌ریزی کند.

تفسیر رادیوگرافی‌های ساده برای تشخیص سنگ‌ها و کلسیفیکاسیون
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند سنگ‌های رادیوپاک را در رادیوگرافی‌های پانورامیک و اوج (Occlusal) شناسایی کند.

دانشجو بتواند تفاوت بین سنگ‌های رادیوپاک و کلسیفیکاسیون‌های عروقی یا لنفاوی را تشخیص دهد.

دانشجو بتواند محدودیت‌های رادیوگرافی ساده در تشخیص سنگ‌های رادیولوسنت (مثل کلسیم کربنات) را توضیح دهد.

تفسیر تصاویر پیشرفته (سونوگرافی، سی‌تی، ام‌آر‌آی) برای تومورها
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند نقش سونوگرافی در تشخیص کیست‌ها و سنگ‌های رادیولوسنت را توضیح دهد.

دانشجو بتواند یافته‌های سی‌تی اسکن (CT) را برای ارزیابی گسترش تومور و درگیری استخوان فک تفسیر کند.

دانشجو بتواند ویژگی‌های MRI را برای بررسی درگیری عصبی و بافت نرم در تومورهای بدخیم تشخیص دهد.

یکپارچه‌سازی مهارت‌ها در حل کیس‌های بالینی پیچیده
اهداف ویژه:

دانشجو بتواند تمام یافته‌های معاینه، آزمایش و رادیولوژی را در یک کیس ترکیبی (مثلاً توده + خشکی دهان) به هم مرتبط کند.

دانشجو بتواند تشخیص نهایی و طرح درمان جامع (درمانی، ارجاعی، پیگیری) را برای کیس‌های پیچیده ارائه دهد.

دانشجو بتواند در یک شبیه‌سازی بالینی، فرآیند کامل از پرسش‌گری تا تجویز درمان را به صورت مستقل و صحیح اجرا کند.

در پایان دانشجو قادر باشد

جلسه ۱: آناتومی و بافت‌شناسی غدد بزاقی اصلی (بخش اول)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند روی مدل آناتومیک یا بدن، محل دقیق سه غده اصلی و مسیر مجاری آنها را با انگشت نشان دهد و نام هر بخش را صحیح بیان کند.

جلسه ۲: آناتومی و بافت‌شناسی غدد بزاقی اصلی (بخش دوم)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند در اسلاید میکروسکوپی، سلول‌های آکینار سرریزی و موکوز را تشخیص دهد و تفاوت بافتی غده پاروتید را با غده ساب‌لینگوال توضیح دهد.

جلسه ۳: ترکیبات بزاق و کاربردهای فیزیولوژیک

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند نقش هر یک از اجزای اصلی بزاق (آنزیم‌ها، پروتئین‌ها، الکترولیت‌ها) را در سلامت دهان و دندان برای یک بیمار توضیح دهد.

جلسه ۴: ضایعات التهابی و عفونی غدد بزاقی (بخش اول)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند با مشاهده علائم بالینی، سالیواتیت حاد را از سالیواتیت مزمن تشخیص داده و عامل احتمالی (ویروسی یا باکتریایی) را حدس بزند.

جلسه ۵: ضایعات التهابی و عفونی غدد بزاقی (بخش دوم)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند علائم هشداردهنده عفونت عمقی (سلولیت) را شناسایی کرده و اقدامات

اورژانسی لازم (ارجاع فوری و تجویز آنتی‌بیوتیک) را انجام دهد.

جلسه ۶: انسداد مجاری بزاقی (سنگ‌زدگی)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند با پرسش از بیمار درباره درد هنگام غذا خوردن و معاینه فیزیکی، احتمال وجود سنگ بزاقی را تشخیص داده و روش‌های اولیه درمانی را پیشنهاد کند.

جلسه ۷: پاتولوژی ضایعات کیستیک و تومورهای خوش‌خیم غدد بزاقی

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند ویژگی‌های توده‌های خوش‌خیم (حرکت‌پذیر، بدون درد) را از توده‌های بدخیم افتراق داده و معیارهای ارجاع به جراح را مشخص کند.

جلسه ۸: پاتولوژی تومورهای بدخیم غدد بزاقی (بخش اول)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند علائم هشداردهنده بدخیمی (رشد سریع، درد مداوم) را در توده‌های غدد بزاقی شناسایی کرده و اهمیت بیوپسی را برای بیمار توضیح دهد.

جلسه ۹: پاتولوژی تومورهای بدخیم غدد بزاقی (بخش دوم)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند علائم درگیری عصب فاسیال (فلج صورت) را تشخیص داده و پروتکل ارجاع فوری به متخصص انکولوژی را اجرا کند.

جلسه ۱۰: بیماری‌های سیستمیک و خودایمنی مرتبط با غدد بزاقی

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند با مشاهده علائم خشکی دهان و چشم، احتمال سندرم شوگرن را مطرح کرده و تست‌های آزمایشگاهی لازم (آنتی‌بادی‌ها) را درخواست کند.

جلسه ۱۱: تشخیص خشکی دهان (Xerostomia) و کاهش ترشح بزاق (Hyposalivation)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند با انجام تست‌های عملکردی (مثل وزن کردن بزاق)، میزان واقعی ترشح بزاق را اندازه‌گیری و آن را با احساس خشکی بیمار مقایسه کند.

جلسه ۱۲: درمان خشکی دهان

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند یک برنامه درمانی جامع (شامل داروهای تحریک‌کننده، رطوبت‌سازها و توصیه‌های بهداشتی) برای کنترل خشکی دهان بیمار تدوین کند.

جلسه ۱۳: تشخیص سوزش دهان

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند با رد کردن علل شایع (قارچ، کمبود ویتامین، خشکی دهان)، تشخیص سندرم دهان سوزان (BMS) را به عنوان یک تشخیص ردیابی تأیید کند.

جلسه ۱۴: درمان سوزش دهان

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند درمان‌های دارویی (مثل کلونازپام موضعی) و غیردارویی (رفتاردرمانی) مناسب برای مدیریت سندرم دهان سوزان را برای بیمار تجویز کند.

جلسه ۱۵: تفسیر رادیولوژیک ضایعات غدد بزاقی (بخش اول)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند در رادیوگرافی‌های ساده (پانورامیک و اوج)، سنگ‌های رادیوپاک را

شناسایی کرده و محل تقریبی آنها را مشخص کند.

جلسه ۱۶: تفسیر رادیولوژیک ضایعات غدد بزاقی (بخش دوم)

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند تصاویر پیشرفته (سونوگرافی، سی‌تی، ام‌آر‌آی) را برای ارزیابی گسترش تومور و درگیری عصبی تفسیر کرده و مرحله بیماری را تعیین کند.

جلسه ۱۷: یکپارچه‌سازی مهارت‌ها و ارائه طرح درمان مبتنی بر شواهد

نتیجه یادگیری: دانشجو می‌تواند با ترکیب اطلاعات بالینی، آزمایشگاهی و رادیولوژیک، یک کیس پیچیده را تحلیل کرده و طرح درمان نهایی (درمانی یا ارجاعی) را ارائه دهد.

منابع: Oral and Maxillofacial Pathology, Neville 2016

روش تدریس: سخنرانی
بحث و مشارکت گروهی در قالب شبیه سازی موقعیت بالینی

وسایل آموزشی: نرم افزار Prezi ، پروژکتور

سنجش و ارزشیابی

آزمون	روش	سهم از نمره کل (ر حسب درصد)	تاریخ	ساعت
کونیز	تستی و تشریحی	10 درصد	////////////////////	////////////////////
آزمون میان ترم	تستی و تشریحی	20 درصد	مطابق اعلام آموزش	
آزمون پایان ترم	تستی و تشریحی	60 درصد	مطابق اعلام آموزش	
حضور فعال در کلاس		10 درصد		

مقررات کلاس و انتظارات از دانشجو:

پیش مطالعه بر اساس طرح درس ارائه شده
حضور فعال و مستمر در پرسش و پاسخ کلاسی
ارائه ی بازخورد در خصوص روش تدریس

نام و امضای

نام و امضای مدیر گروه:

نام و امضای مدرس:

تاریخ ارسال

تاریخ ارسال:

مسئول EDO دانشکده:

تاریخ تحویل:

:

جدول زمانبندی درس تشخیص 5
روز و ساعت جلسه : روز سه شنبه ساعت 7:30 تا 8:30، نیمسال تحصیلی اول 1404-1405

جلسه	تاریخ	موضوع هر جلسه	مدرس
1	8/7/1404	غدد بزاقی اناتومی و بافت شناسی	دکتر امینی
2	15/7/1404	غدد بزاقی اناتومی و بافت شناسی	دکتر امینی
3	22/7/1404	غدد بزاقی اناتومی و بافت شناسی	دکتر امینی
4	29/7/1404	ترکیبات بزاق	دکتر امیدپناه
5	6/8/1404	کاربرد بزاق	دکتر امیدپناه
6	13/8/1404	ضایعات غدد بزاقی	دکتر امیدپناه
7	20/8/1404	ضایعات غده بزاقی	دکتر امیدپناه
8	27/8/1404		
9		تشخیص خشکی دهان	دکتر امیدپناه
10	4/9/1404		
11		درمان خشکی دهان	دکتر امیدپناه
12	11/9/1404	پاتولوژی ضایعات بزاقی	دکتر امینی
13	18/9/1404		
14		پاتولوژی ضایعات بزاقی	دکتر امینی
15	25/9/1404		
16		پاتولوژی ضایعات بزاقی	دکتر امینی
17	2/10/1404		

